

Premisleki

Kakšna je odgovornost »zaslužnih«

Ključni problem naše osamosvojitve je bilo in ostaja dejstvo, da so si oblast prigrabili zgolj željni oblasti, a brez izkušenj v politiki in popolnoma nevešči gospodarstva. Izkušeni gospodarstveniki so postali nezaželeni, politično in moralno diskvalificirani samo zato, ker so delovali v socialističnem sistemu.

Novi oblastniki so pomen gospodarstva tudi apriorno omalovaževali. Dokaz, da imajo prav, je bil njihov lastni vzpon, utemeljen zgolj s politikom. So pa hitro doumeli, da se mora tudi nova politika naslanjati na sloj ljudi, ki bo zagotavljal njeno stabilnost in legitimnost. To naj bi bili lastniki premoženja, kapitalisti. Zato so pohiteli z denacionalizacijo, vračanjem premoženja v socializmu razlaščenim lastnikom. Te ukrepe so tudi moralno povzdignili, zatrjujoč, da popravljajo krivice, ki so jih prizadejali komunisti. Ker so problem premalo poznali, niso vedeli, da znaša v celoti družbenega premoženja, ki je čez noč postalo državno, delež nekoč zasebnega le 17 odstotkov. Le toliko ga je bilo namreč mogoče vrniti bivšim lastnikom in njihovim neposrednim naslednikom, denacionalizacijskim upravičencem, kot so se uradno imenovali.

Pretežni del podržavljenega premoženja je bil namreč ustvarjen v obdobju socializma, saj se je nacionalno premoženje Slovenije po drugi svetovni vojni povečalo kar za 19-krat. Večji del tega premoženja je ostajal pod upravo države. Vse vlade, od Demosove do liberalne, so ga poceni razprodajale, z njim blažile socialne napetosti in ustvarjale iluzionistično »zgodbo o uspehu«. Marsikdo in še zlasti tujci so radi verjeli, da je blaginja v Sloveniji posledica »demokratizacije«, dejansko pa je novoustvarjena vrednost tisto stopnjo, ki smo jo imeli ob osamosvojitvi, dosegla šele deset let kasneje.

Pomembne dele bivšega družbenega premoženja, ki je mrtvo ležalo v paradržavnih skladih

(Kad, Sod), so si v nadaljevanju prilastili posamezniki, ki so se pravi čas znašli na pravem mestu in uživali podporo te ali one vlade. Vse so bile namreč naklonjene bogatenju posameznikov, vse so pristajale na koncentracijo kapitala in s sistemskimi ukrepi slabile položaj malih delničarjev, s katerimi bi bili lahko zagotovili mešan tip lastništva in solastništvo zaposlenih ter stabilnejši gospodarski sistem in obrzdali brezobzirne apetite posameznikov, kasnejših tajkunov.

Zavedati se je treba, da so vse dosedanje vlade onemogočale dejansko solastništvo zaposlenih in interese malih delničarjev ter s tem velikim lastnikom omogočile uresničevanje njihovega osebne, sebičnega interesa. Ker nihče ni bil zainteresiran za modernizacijo in razvoj proizvodnje, ker nihče tudi ni bil odgovoren za socialni položaj delavcev, je postala razprodaja in likvidacija podjetij bolj dobičkonosna od njihove proizvodnje. Celozemljišča, na katerih so stali proizvodni obrati, ko so spremenili njihovo namembnost in jih je bilo mogoče razprodati za stanovanjsko gradnjo, so postala bolj donosna kot proizvodnja v tam delujočih obratih.

Proizvodnja večine slovenskih podjetij je v kratkem času postala nerentabilna in lastniki so jo brez pomislekov ukiniteli. Propadla je praktično vsa pomembnejša slovenska indu-

strija, skrb za sto tisoč brezposelnih delavcev pa je prevzela država. Večji del odgovornosti za takšno stanje nosijo vlade, nekaj pa je k temu prispevala tudi svetovna kriza, saj je postalo očitno, da je dosedanja proizvodnja za trg presegla globalne potrebe in se mora nujno zmanjšati.

Drugi del odgovornosti za sedanje stanje gospodarstva pripada našim vladam zato, ker v dobi konjunktura niso znale predvideti krize in domače proizvodnje prilagoditi novim razmeram, posodobiti tehnologije ali poiskati novih tržišč, kar poskušajo zdaj, ko so jih drugi lahko že desetkrat prehiteli.

Povsem zgrešena je bila tudi njihova ocena, da se je treba izvozno usmeriti predvsem na Evropo in se odreči balkanskim trgov. Kriza kaže, da bi bilo smotno ravno nasprotno. EU deluje predvsem v interesu velikih članic, nam je prepuščala le manjvredno proizvodnjo, zdaj pa je uvoz naših izdelkov zmanjšala kar za četrtno.

Naše vlade tudi niso znale vzbujati in spodbujati prizadevanj po samooskrbi in po omejevanju uvoza, ki ga je mogoče nadomestiti z domačimi izdelki. Prav tako niso znale spodbujati manj dobičkonosne obdelave zemlje in pridelave za lastne potrebe, z večjim angažiranjem delovne sile, ki jo imamo na pretek, in z manjšo donosnostjo, ob tem pa tudi niso znale uveljavljati skromnejšega načina življenja in sonaravnega gospodarjenja z naravo.

Tudi sedanja vlada se vede tako, kot da je kriza le začasna motnja kapitalističnega sistema. Čez leto ali dve pa naj bi vse spet steklo po starem. Toda to se ne bo zgodilo.

Večina od sto tisoč brezposelnih ne bo nikoli več dobila dela, če zanj ne bodo poskrbeli sami. V to bi jih morali usmerjati tudi z javnimi ukrepi, vlada pa še kar naprej razširja iluzijo, da bomo iz krize izšli kot zmagovalci. Sindikati opozarjajo, da, nasprotno, postajamo dežela socialnih podpirancev. Socialna podpora je le začasen pojav, saj bo v kratkem prazna tudi državna blagajna. Kaj potem?

Krizne razmere potrjujejo, da je tako imenovanim pomladnim in demosovskim osamosvojiteljem šlo zgolj za oblast. Ta oblast je razdeljala večji del slovenske industrije, se polastila večjega dela nacionalnega bogastva in deželo pripeljala na rob vsesplošne revščine. Z vstopom v Nato je slovensko vojsko ponižala v okupacijsko, z vstopom v EU pa je slovenskim interesom bolj škodila kot koristila. Ni daleč čas, ko bo za to morala tudi odgovarjati.

Vladimir Kavčič